

Öppet brev från Hans Blix om försvarssamarbetsavtalet (DCA) med USA

14 februari, 2024

Vid en sammankomst nyligen på Utrikespolitiska Institutet reste jag frågan om det framförhandlade bilaterala avtalet med USA innefattande bl.a. att 17 platser i Sverige får användas för amerikanska militära baser. Jag upprepar gärna mina tankar i form av ett öppet brev:

Det nu framförhandlade avtalet om försvarssamarbete mellan Sverige och USA skall träda i kraft då båda parter rapporterat att nödvändiga interna förfarande vidtagits.

För svensk del förutsätts godkännande av Riksdagen. De politiska partierna och stora media har ännu inte ansträngt sig att för allmänheten förklara vad avtalet — som bl.a. synes möjliggöra 17 amerikanska militära baser på svenskt territorium — skulle innebära

Min fråga är: Borde inte behandling i Riksdagen föregås av folkomröstning och dessförinnan en bred folklig diskussion grundad på utförlig information om vad avtalet innebär?

Utförligare bakgrund till frågan:

Då regeringen på våren 2023 bestämt sig för att ansöka om medlemskap i NATO ansåg många att beslut om en så stor fråga som övergivande av alliansfriheten borde föregås av omfattande nationell diskussion och även en folkomröstning. Så skedde inte. Kanske delvis för att Finland tidigt tog ställning. Den diskussion som förts i Sverige hade länge fokuserats

på NATO-fördragets Art. 5, den solidaritetsklausul som föreskriver att angrepp på en medlem skall ses som angrepp på alla och utlösa stöd. Det ansågs visserligen som nästan säkert att Sverige även utan NATO medlemskap vid angrepp (från Ryssland) skulle bistås militärt av NATO-länder, men att medlemskap och endast medlemskap kunde ge full garanti. Att medlemskap skulle innebära gemensam försvarsplanering och gemensam målsättning om kapacitet stod klart, men någon diskussion fördes inte av frågan om faktisk militär integration på mark, i luft eller till havs. Inte heller oppositionen mot svensk anslutning tog upp den frågan utan anförde som främsta argument att anslutning skulle öka spänningen i Östersjöområdet. NATO-avtalet uppställde inte heller några regler om faktisk integration. Så kunde t.ex. Danmark och Norge klargöra att de inte accepterade någon placering av kärnvapen på sina territorier i fredstid.

Det är av intresse att PUTIN enligt rapport av TT och Sv.D (2022-06-29) sagt att han 'inte har några problem med att Sverige och Finland går med i NATO, men att motåtgärder väntar om Natostyrkor placeras i de två länderna.' Uttalandet kan förefalla förvånande, men utgår kanske från en välkommen premiss att Ryssland ej kommer att angripa Sverige och Finland. I så fall spelar ju deras NATO medlemskap ingen roll för Ryssland.

Uttalandet ligger i linje med vad Putin vid 2022 års internationella St Petersburg konferens sade om att han hade ingen invändning mot att Ukraina sökte medlemskap i EU:

"The EU isn't a military organization, so Russia is not against Ukraine joining the EU".

Slutsatsen blir att PUTIN inte per se ogillar grannstaters inträde i allianser men ser dem som potentiella hot mot Ryssland om de förstärker sina egna militära försvarskrafter med militär kraft från en allians.

Om citaten från Putin är äkta verkar det sålunda som den av Sveriges riksdag önskade formella anslutningen till NATO inte nödvändigtvis skulle föranleda ryska motåtgärder som kan medföra ökad spänning, men att förstärkning av det egna svenska försvaret med trupp eller materiel utifrån skulle göra det.

Det nu aktuella förslaget till avtal med USA har framställts som separat från NATO anslutning. Vill vi inbjuda USA att som NATO partner men vid sidan av NATO militärt stärka försvar mot Ryssland bl.a. genom 17 baser i Sverige? Borde inte svenska folket höras härom i en folkomröstning?